

Sygn. akt I ACa 1703/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Kowacz-Braun
Sędziowie:	SSA Barbara Górczanowska SSA Marek Boniecki (spr.)
Protokolant:	st.sekr.sądowy Beata Zaczyk

po rozpoznaniu w dniu 26 kwietnia 2017 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa B. K.

przeciwko J. L. i G. T.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki i pozwanego J. L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 1 lipca 2016 r. sygn. akt I C 256/10

uchyla zaskarżony wyrok w punktach I, II, IV i VI i sprawę w tym zakresie przekazuje Sądowi Okręgowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

SSA Marek Boniecki SSA Anna Kowacz – Braun SSA Barbara Górczanowska

Sygn. akt I ACa 1703/16

Uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 26 kwietnia 2017 r.

Powódka B. K. w pozwie z dnia 15 lutego 2010 r. wniosła o zasądzenie od pozwanego J. L. na swoją rzecz kwoty 125.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu tytułem częściowego odszkodowania za bezprawne rozporządzenie mieniem powódki w postaci: stada hodowlanego nerek w liczbie 2279, 60 ośmiostanowiskowych klatek do chowu i hodowli nerek z kotnikami, chłodni samochodowej, maszyny do mielenia mięsa, maszyny do

mielenia kości, 200 misek nierdzewnych, 68 pojemników plastikowych, pięciu pawilonów drewnianych – o łącznej wartości 250.000 zł.

Pozwany J. L. wniósł o oddalenie powództwa w całości, zarzucając: brak udowodnienia prawa własności do ruchomości; przedawnienie roszczenia z dniem 25 listopada 2007 r., nieuwzględnienie faktu, że strony prowadziły działalność w formie spółki cywilnej, z której rozliczyły się porozumieniem z dnia 25 listopada 2006 r.

W piśmie procesowym z dnia 16 listopada 2011 r. powódka wniosła o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanego G. T. i zasądzenie od niego solidarnie wraz z pozwanym J. L. kwoty 125.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami.

Pozwany G. T. po wezwaniu go do udziału w sprawie wniósł o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z dnia 1 lipca 2016 r. Sąd Okręgowy w Krakowie: zasądził od pozwanego J. L. na rzecz powódki B. K. kwotę 99.250 zł z ustawowymi odsetkami od 24 marca 2010 r. do 31 grudnia 2015r. oraz z odsetkami w wysokości ustawowej za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r. (pkt I wyroku); oddalił powództwo przeciwko J. L. w pozostałej części (pkt II); oddalił powództwo przeciwko pozwanemu G. T. (pkt III); zasądził od J. L. na rzecz powódki 12.067 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt IV); zasądził od powódki na rzecz G. T. 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt V); nakazał ściągnąć od J. L. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 235,07 zł tytułem nieuiszczonych wydatków (pkt VI).

Sąd Okręgowy ustalił stan faktyczny szczegółowo zaprezentowany w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, z którego to uzasadnienia wynika, że J. L. (dalej: pozwany) od lat 80 XX w. zajmował się hodowlą nerek. Powódka i pozwany od 2004 r. byli parą i żyli razem w konkubinacie w mieszkaniu powódki w K.. W 2004 r. rozpoczęli prowadzenie wspólnej działalności w postaci hodowli nerek w formie spółki cywilnej utworzonej w sposób dorozumiany. Powódka głównie zajmowała się sprawami finansowymi i dokumentacją działalności, zatrudniała pracowników i płaciła im wynagrodzenia, co czasem robił też pozwany. Kilkukrotnie przywoziła karmę dla nerek. Samego procesu hodowli i rozrodu nerek doglądał głównie pozwany. Powódka prowadziła wówczas własną działalność w zakresie handlu ubraniami pod firmą (...) (...) B. K.. W dniu 14 sierpnia 2004 r. powódka zawarła z (...) umowę handlową na wykonanie i zamontowanie czterdziestu sześciu 8-stanowiskowych klatek dla nerek z kotnikami w pełni wyposażonych, ze spodami z siatki nierdzewnej. Cena jednej klatki wynosiła 172 euro - łączna kwota zamówienia wyniosła 7 912 euro. Powódka zapłaciła 35.200 zł. W marcu 2005 r. zostało zakupione 20 klatek za 17 744,90 zł. I. D. – synowa pozwanego była współwłaścicielką w udziale 1/2 części w nieruchomości położonej w K. - K.. Na nieruchomości tej posadowiony był budynek gospodarczy i garaż, a powódka z własnych środków dokonała nakładów na tę nieruchomość w postaci 5 drewnianych pawilonów przeznaczonych do hodowli nerek. W dniu 19 listopada 2004 r. I. D. w formie aktu notarialnego ustanowiła na przysługującym jej udziale 1/2 części ww. zabudowanej nieruchomości bezpłatne prawo użytkowania na rzecz powódki na okres do dnia 31 grudnia 2006 r., a powódka wyraziła na to zgodę. Użytkowanie było bezpłatne. Powódka miała pokrywać koszty zużycia energii elektrycznej związanej z korzystaniem z przedmiotu użytkowania do dnia 31 grudnia 2006 r. Powódka w dniu 9 grudnia 2004 r. kupiła od 50 sztuk nerek młodych stadnych samic po 150 zł za sztukę, 15 sztuk nerek młodych stadnych samców po 240 zł za sztukę, 35 sztuk nerek białych samic po 220 zł za sztukę oraz 10 sztuk nerek białych samców po 350 zł za sztukę. Łączny koszt nerek wyniósł 22.300 zł, zaś usługa transportu 790,56 zł. W styczniu 2005 r. powódka założyła działalność w zakresie hodowli zwierząt pozostałych. W dniu 25 listopada 2006 r. powódka i pozwany zawarli porozumienie, w którym powódka potwierdziła odbiór (...) skór z nerek, a kwota za sprzedaż tych skór na aukcji miała zostać zaliczona na poczet nakładów finansowych związanych z uruchomieniem działalności gospodarczej w zakresie hodowli nerek. W (...) wskazano, że wkład w uruchomienie działalności gospodarczej wynosi 350 000 zł + 10 000 zł skórowanie. W dniu 18 grudnia 2006 r. powódka zawarła z I. D. aneks do aktu ustanowienia prawa użytkowania, mocą którego przedłużono termin bezpłatnego prawa użytkowania nieruchomości do dnia 31 grudnia 2007 r. Powódka i pozwany rozstali się w 2006 r. Pozwany związał się z J. R., która pomagała mu w hodowli nerek. W zamian za pomoc i udzielane pożyczki powód dwukrotnie przekazał J. R. skóry z nerek, których część sprzedała na aukcjach. Pozwany nie dokonał inwentaryzacji hodowli nerek po rozstaniu z powódką. Pozwany w latach 2005-2007 w sezonie zimowym sprzedawał

skóry z nerek na aukcje do domu aukcyjnego w K. (...). Jednokrotnie sprzedaż została dokonana przez J. R. oraz dwukrotnie przez syna pozwanego – L. L., który otrzymał od domu aukcyjnego pieniądze ze sprzedaży na konto w banku (...) S.A., a następnie oddał je ojcu.

G. T. był współdziałalwcem i członkiem zarządu (...) sp. z o.o. w K.. Udzielał także jako prawnik porad prawnych pozwanemu. Pozwany w dniu 12 maja 2008 r. zawarł ze spółką (...) umowę zlecenia, na mocy której zlecił spółce założenie jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. W dniu 20 czerwca 2008 r. (...) sp. z o.o. w K. założyła spółkę (...) sp. z o.o. w K., w której pozwany objął funkcję prezesa zarządu, a jednym wspólnikiem tej spółki została spółka (...). Pozwany dokonał zmiany nazwy zakładu z Hodowla N., J. L. ul. (...), (...)-(...) K. na (...) sp. z o.o. w K.. W okresie od 1 listopada 2007 r. do 31 grudnia 2008 r. (...) sp. z o.o. w K. dostarczyła na aukcje 467 skór z nerek, z czego sprzedano 77 sztuk. Powódka pod koniec 2007 r. zaczęła poszukiwanie nieruchomości, którą mogłaby kupić z przeznaczeniem na prowadzenie na niej własnej hodowli nerek. Od 2008 r. prowadzi taką działalność w S.. Od końca 2007 r. powódka i pozwany nie prowadzili już razem działalności gospodarczej. Pismem z dnia 1 października 2008 r. pełnomocnik powódki wezwał I. D. do wydania powódce nakładów poczynionych na użyczoną nieruchomość w postaci chłodni, klatek, pawilonów oraz ogrodzenia, a nadto do wydania wszystkich maszyn i urządzeń służących do obsługi hodowli nerek oraz całego stada hodowlanego nerek w terminie 7 dni, z uwagi na odmowę przedłużenia ustanowionego prawa użytkowania. I. D. w odpowiedzi podniosła zarzut przedawnienia żądania powódki, która miała w jej ocenie zaprzestać korzystania z nieruchomości co najmniej w dniu 25 listopada 2006 r. Ponadto wniosła o przedłożenie dokumentów potwierdzających nakłady powódki na przedmiotową nieruchomość. W dniu 3 kwietnia 2009 r. została zawarta pomiędzy (...) sp. z o.o. w K. jako sprzedającym a pozwanym przedwstępna umowa sprzedaży udziałów, jakie spółka posiadała jako wspólnik (...) sp. z o.o. Umowa przyrzeczona została zawarta w dniu 30 czerwca 2009 r. W dniu 17 września 2009 r. I. D. i pozwany zawarli warunkową umowę sprzedaży, na mocy której I. D. sprzedała (...) sp. z o.o. w K. – w stanie wolnym od wszelkich obciążeń, praw i roszczeń osób trzech – cały swój udział wynoszący 1/2 części w nieruchomości. Pozwany w latach 2004-2010 nie zgłaszał i nie składał do urzędu skarbowego deklaracji do wymiaru zaliczek podatku dochodowego z działów specjalnych produkcji rolnej dotyczących hodowli nerek.

Sąd Okręgowy ustalił również, że powódka z tytułu chowu nerek uzyskiwała wymienione w uzasadnieniu dochody, a w 2006 r. zgłosiła do opodatkowania posiadanie stada 500 nerek samic. Sąd przytoczył także w swoich ustaleniach szacunkową wycenę nieruchomości dokonaną przez biegłego.

W ustalonym przez siebie stanie faktycznym, po dokonaniu analizy zebranego w sprawie materiału dowodowego, Sąd Okręgowy uznał powództwo za częściowo uzasadnione. W ocenie Sądu powódka nie udowodniła, aby hodowla nerek stanowiła jej wyłączną własność, lecz była to współwłasność wspólników spółki cywilnej po 1/2 części, w co wchodziło zarówno samo stado nerek hodowlanych, jak i osprzęt, narzędzia, produkty do hodowli itp. Zdaniem Sądu nie doszło do przedawnienia roszczenia powódki o zapłatę. Porozumienie z dnia 25 listopada 2011 r. nie mogło zakończyć działalności stron w zakresie hodowli nerek, gdyż prawie miesiąc po jego podpisaniu - w dniu 18 grudnia 2006 r. powódka zawarła z I. D. aneks zawierający przedłużenie użytkowania nieruchomości. Sąd uznał też, że porozumienie nie stanowiło ostatecznego rozliczenia stron z tytułu wspólnie prowadzonej hodowli nerek, bowiem sam pozwany przyznał, że miał dać powódce jeszcze ok. 900 skór z nerek w 2007 r. Z matematycznego rozliczenia wynikającego z porozumienia powódce należała się jeszcze kwota 87.000 zł. Ponadto powinno być w nim zawarte wyraźne zastrzeżenie, że kończy wszelkie rozliczenia między stronami. Sąd pierwszej instancji powołał się na art. 861 §2 k.c., a następnie przyjął, że wkład w uruchomienie działalności gospodarczej łącznie wynosił 360.000 zł i był to równy obu stron, a zatem każdy z nich wniósł do spółki po 180.000 zł. Powódka otrzymała od pozwanego 1522 sztuki skór z nerek, których wartość została ustalona na 93.000 zł. Zgodnie zaś z § 1 i 2 porozumienia nakłady poniesione przez powódkę zostały rozliczone między nią a pozwanym. Powódka udowodniła zeznaniem podatkowym, że w 2006 r. posiadała 500 sztuk nerek samic o wartości 116.050 zł. Nakłady na działalność to kwota 76.200 zł plus 116.050 zł za norki - łącznie 192.250 minus 93.000 zł za 1522 sztuki skór z nerek, co dało zasądzoną kwotę 99.250 zł od pozwanego na rzecz powódki w pkt I wyroku.

Sąd Okręgowy oddalił w całości powództwo przeciwko G. T., jako oczywiście bezzasadne.

Wyrok powyższy zaskarżyły apelacjami obie strony.

Powódka początkowo zaskarżyła wyrok w części oddalającej powództwo względem obu pozwanych, by w kolejnym piśmie procesowym oświadczyć, że cofa apelację w stosunku do G. T. oraz jej nie opłaca.

Ostatecznie powódka zaskarżyła wyrok co do pkt. II, zarzucając: 1) błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że stado podstawowe nie liczyło 700 sztuk pod koniec 2007 r., pomimo zeznań świadka R., zeznań B. K. oraz dokumentu urzędowego - decyzji o wymiarze podatku, w którym wskazana jest liczba 700 szt. stada podstawowego, jak również zaniechanie ustalenia, że powódka prowadziła działalność gospodarczą w zakresie hodowli nerek; 2) błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że nakłady w kwocie 350.000 zł potwierdzone w porozumieniu z dnia 25 listopada 2006 r. w połowie zostały poniesione przez pozwanego, pomimo faktu, że nie miał on środków finansowych oraz był zadłużony, które to zadłużenie było w takiej wysokości jeszcze w 2008 r., że - jak zeznał G. T. - pozwany założył spółkę na G. T., by nie mieć nic na sobie; 3) błędną ocenę części zeznań J. L. jako wiarygodnych, z naruszeniem art. 233 §1 k.p.c., pomimo że wielokrotnie w toku postępowania przytaczał on sprzeczne i wykluczające się twierdzenia w zależności od tego, co wydawało mu się uzasadnione sytuacją procesową; 4) błędną ocenę części zeznań L. L., J. R. jako wiarygodnych - z naruszeniem art. 233 §1 k.p.c.; 5) zaniechanie dokonania ustaleń w oparciu o zeznania biegłego co do tzw. kotności nerek, z których wynikało, że ze stada podstawowego 700 samic średnio rodzi się 3 młode na każdą samicę, co oznacza, że zgodnie z zeznaniami powódki hodowla liczyła w chwili pozbawienia jej stada około 2800 szt.; 6) zaniechanie zastosowania art. 322 k.p.c., w sytuacji kiedy na podstawie danych tzw. kotności da się ustalić, że stado w chwili pozbawienia powódki jego posiadania liczyło około 2800 szt. nerek; 7) naruszenie art. 233 §1 k.p.c. oraz art. 231 k.p.c. przez błędną ocenę zeznań świadków i w konsekwencji uznanie za wiarygodne depozycji wewnętrznie sprzecznych; 8) zaniechanie ustalenia, że powódka pod koniec 2007 r. została bezprawnie pozbawiona dostępu do swojej hodowli oraz maszyn i urządzeń, pomimo zeznań powódki, zeznań świadka S.; 9) naruszenie przepisów postępowania, a to art. 233 §2 k.p.c. przez zaniechanie jego zastosowania do oceny odmowy zeznań przez pozwanego na rozprawie w lipcu 2014 r. oraz naruszenie art. 227 k.p.c. przez uchylenie pytania do pozwanego, czy powodem przeniesienia własności na I. D. było zabezpieczenie majątku pozwanego przed egzekucją długów; 10) naruszenie przepisów postępowania, a to art. 248 k.p.c. w zw. z 227 k.p.c. przez brak przeprowadzenia dowodu z ponownego zwrócenia się do firmy (...) o informacje dot. sprzedaży nerek na imię i nazwisko syna pozwanego oraz zaniechanie zwrócenia się o podanie prawdziwych danych przez tę firmę co do sprzedaży nerek dot. hodowli K., pomimo uznania dotychczasowej informacji przez Sąd za niepełną; 11) naruszenie prawa materialnego, a to art. 861 §2 k.c. przez przyjęcie, że domniemanie to znajduje zastosowanie w niniejszej sprawie, pomimo występowania dowodów przeciwnych; 12) naruszenie art. 65 §2 k.c. przez błędną wykładnię porozumienia z 25 listopada 2006 r.

W konkluzji powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości.

Pozwany zaskarżył wyrok w części, tj. w zakresie pkt. I, IV i VI, zarzucając:

1) naruszenie prawa materialnego w postaci: a) art. 118 in fine k.c. w związku z art. 868 k.c. - poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i bezpodstawne przyjęcie, że zakończenie wspólnej działalności gospodarczej przez powódkę i pozwanego oraz wzajemne rozliczenie pomiędzy nimi, stanowiące początek biegu przedawnienia roszczeń powódki, nie nastąpiło w dniu 25 listopada 2006 r., tj. w dniu zawarcia porozumienia, którego przedmiotem było rozliczenie pomiędzy powódką i pozwanym; b) art. 196 §2 zd. 1 k.c. w zw. z art. 197 k.c. - poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i bezpodstawne przyjęcie, że wykazane przez powódkę w zeznaniu podatkowym za 2006 r. stado 500 sztuk nerek stanowiło wyłączną własność powódki, podczas gdy w 2006 r. powódka prowadziła działalność w tym zakresie wyłącznie razem z pozwanym w formie spółki cywilnej, a zatem ww. stado stanowiło majątek tej spółki i zarazem przedmiot współwłasności powódki i pozwanego; c) art. 868 §1 k.c. - poprzez jego niezastosowanie i bezpodstawne przyjęcie, że porozumienie z dnia 25 listopada 2006 r. nie stanowi zakończenia i rozliczenia wspólnie prowadzonej przez strony działalności gospodarczej; d) art. 873 k.c. - poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i bezpodstawne przyjęcie, że umowa spółki cywilnej zawarta przez powódkę i pozwanego została przedłużona za zgodą współników na skutek zawarcia pomiędzy powódką a I. D. aneksu do aktu ustanowienia

prawa użytkowania nieruchomości przysługującego powódce na udziale I. D., na mocy którego prawo użytkowania zostało przedłużone do dnia 31 grudnia 2007 r.; e) art. 875 w zw. z art. 871 k.c. poprzez ich niezastosowanie do wzajemnych rozliczeń pomiędzy stronami po rozwiązaniu spółki; f) art. 229 § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie i bezpodstawne przyjęcie, iż nie nastąpiło przedawnienie roszczeń powódki o zwrot nakładów poniesionych przez nią na nieruchomość przy ul. (...); 2) niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy wskutek naruszenia przepisów postępowania, w szczególności: a) nieprzeprowadzenie wnioskowanych przez pozwanych dowodów na okoliczność ustalenia liczby, rodzaju skór i ich ceny oraz kwoty otrzymanej przez powódkę w okresie 2006-2008 z tytułu sprzedaży skór norek przekazanych jej przez pozwanego, w szczególności dowodu z dokumentów źródłowych dokumentujących sprzedaż skór z norek przez powódkę oraz dowodu z opinii biegłego z zakresu futrzarstwa; b) niedokonanie przez Sąd ustaleń na okoliczność sposobu korzystania przez powódkę z nieruchomości przy ul. (...) po dniu 25 listopada 2006 r. oraz rzekomego kontynuowania wspólnej działalności stron po dniu 25 listopada 2006 r., tj. po dniu zawarcia porozumienia, którego przedmiotem było rozliczenie pomiędzy stronami; c) niedokonanie przez Sąd ustaleń na okoliczność sposobu wykonywania przez powódkę z po dniu 25 listopada 2006 r. użytkowania nieruchomości przy ul. (...); d) naruszenie art. 230 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i nieuznanie za przyznanego faktu, w świetle zeznań pozwanego i jednoczesnego braku zaprzeczenia tym twierdzeniom ze strony powódki, przekazania powódce przez pozwanego w 2007 r. w ramach rozliczeń dodatkowo ok. 930 skór norek; e) naruszenie art. 230 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i nieuznanie za przyznanego faktu, w świetle treści aktów notarialnych Rep. A (...) oraz Rep. (...) że nakłady poniesione przez powódkę na nieruchomość przy ul. (...) nie zostały skompensowane przez brak odpłatności prawa użytkowania ustanowionego na rzecz Powódki; 3) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału wskutek naruszenia przepisów postępowania w sposób mogący mieć wpływ na wynik postępowania, w tym naruszenie art. 233 §1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób niewszechstronny i podważający zasady logicznego rozumowania poprzez: a) dowolne przyjęcie, przy braku jakichkolwiek ustaleń faktycznych w tym zakresie, że zawarcie pomiędzy powódką a I. D. aneksu do aktu ustanowienia prawa użytkowania nieruchomości przysługującego powódce na udziale I. D., na mocy którego prawo użytkowania zostało przedłużone do dnia 31 grudnia 2007 r. stanowi dowód na okoliczność przedłużenia czasu zawarcia spółki pomiędzy powódką i pozwanym do dnia 31 grudnia 2007 r.; b) dowolne przyjęcie, przy braku jakichkolwiek ustaleń faktycznych i dowodów w tym zakresie, że wspólna działalność stron kontynuowana była po 25 listopada 2006 r., tj. po dniu zawarcia porozumienia, którego przedmiotem było rozliczenie pomiędzy stronami; c) dowolne przyjęcie, że nakłady poniesione przez powódkę na nieruchomość przy ul. (...) wyniosły 76.200 zł, mimo że pozwani wykazali błędy opinii biegłego oraz brak było w aktach sprawy dowodu poniesienia przez powódkę kosztów na zakup urządzeń, wyposażenia oraz materiałów; d) dowolne przyjęcie, że wykazane przez powódkę w zeznaniu podatkowym za 2006 r. stado 500 sztuk norek stanowiło wyłączną własność powódki, podczas gdy w 2006 r. powódka prowadziła działalność w tym zakresie wyłącznie razem z pozwanym w formie spółki cywilnej, a zatem ww. stado stanowiło majątek tej spółki i zarazem przedmiot współwłasności stron; e) dowolne przyjęcie, że pozwany nie przekazał powódce dodatkowych ok. 930 skór z norek, mimo że powódka nie zaprzeczyła tej okoliczności i milcząc ją przyznała; f) dowolne przyjęcie za w pełni wiarygodne opinii biegłego, pomimo faktu, że w zarzutach oraz innych pismach procesowych pozwani wykazali błędy metodologiczne popełnione przez biegłego, brak jego wiedzy specjalistycznej i złożyli wniosek o powołanie biegłego w zakresie futrzarstwa lub hodowli zwierząt futerkowych; 4) nierozpoznanie istoty sprawy - poprzez ograniczenie postępowania do rozpoznania wniosków do rozpatrzenia roszczenia odszkodowawczego powódki, podczas gdy z okoliczności sprawy wynika, że jej przedmiotem powinno być zniesienie współwłasności i podział majątku spółki cywilnej, w ramach której strony wspólnie prowadziły hodowlę norek.

Apelujący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, ewentualnie o jego zmianę poprzez oddalenie powództwa w całości.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacje obu stron doprowadziły do uchylenia wyroku w zaskarżonych częściach, albowiem Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy. Nierozpoznanie istoty sprawy zachodzi zarówno wtedy, gdy sąd pierwszej instancji nie

odniósł się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, jak i w przypadku dokonania przez sąd pierwszej instancji oceny prawnej żądania bez ustalenia podstawy faktycznej, co wymagałoby poczynienia kluczowych ustaleń po raz pierwszy w instancji odwoławczej. W takich okolicznościach uzasadnione jest uchylene orzeczenia ze względu na respektowanie uprawnień stron wynikających z zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2017 r., IV CZ 130/16).

W rozpoznawanej sprawie powódka zgłosiła w pozwie roszczenie odszkodowawcze, twierdząc, że pozwany wraz z synową dokonał bezprawnego zawładnięcia i rozporządzenia wskazanym w pozwie mieniem stanowiącym własność powódki. Tak określona podstawa faktyczna żądania wskazuje, że zdaniem strony inicjującej proces pozwany dopuścił się deliktu, co uzasadniałoby rozpoznanie sprawy poprzez pryzmat przesłanek zawartych w art. 415 k.c. Tymczasem z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika w sposób bezspreczny, że Sąd Okręgowy dokonał w istocie rozliczenia majątku wspólników spółki cywilnej, co objęte żądaniem nie było. Co więcej, powódka konsekwentnie kwestionowała istnienie spółki cywilnej, a zatem nie mogła swojego żądania opierać na przepisach regulujących ten stosunek zobowiązaniowy. W rozważaniach Sądu trudno tymczasem doszukać się pochylenia nad zagadnieniem bezprawności zachowania pozwanego czy związku przyczynowego między działaniem pozwanego a ewentualną szkodą powódki, zaś kwestia samej szkody i jej wysokości rozważana jest wyłącznie w kontekście wzajemnych rozliczeń, a nie następstw czynu niedozwolonego.

Dalszą konsekwencją braku rozważenia żądania powódki jako roszczenia odszkodowawczego było nienależyte rozpoznanie zgłoszonego przez pozwanego zarzutu przedawnienia roszczenia. Nie zostały bowiem zbadane okoliczności, o których mowa w art. 442¹ k.c. Bez znaczenia jest przy tym, że pozwany jako podstawę zarzutu przedawnienia wskazywał art. 229 k.c. oraz art. 118 k.c., albowiem wskazaniem takim sąd związany nie jest.

Już z tych względów wyrok w zaskarżonej części ostać się nie mógł, co czyniło uzasadnionym zgłoszony przez pozwanego wniosek kasatoryjny, choć w szerszym zakresie uwzględniającym również apelację powódki.

Niezależnie od powyższego zauważyć należy, iż kwestia, czy między stronami istniał stosunek spółki cywilnej ma niewątpliwie znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, chociażby ze względu na zagadnienie własności rzeczy ruchomych, które utracić miała powódka. Wyjaśnić przy tym należałoby także, czy rzeczy te zostały wniesione do ewentualnej spółki tylko do używania czy też na własność, co jest istotne z punktu widzenia art. 871 §1 k.c. w zw. z art. 875 §2 k.c. Jakkolwiek także przekonująco brzmią twierdzenia pozwanego co do wspólnego z powódką prowadzenia działalności w zakresie hodowli nerek, bardziej dokładnego wyjaśnienia wymaga charakter tej współpracy. Jeżeli miałyby to być spółka cywilna, ustalić należałoby treść tej umowy i kiedy de facto uległa ona rozwiązaniu. Sam fakt przedłużenia użytkowania nieruchomości, na której prowadzona była wspólna działalność, nie oznacza jej kontynuowania. Równie dobrze działanie powódki można uzasadnić zamiarem zapewnienia należytego przechowania należących do niej rzeczy ruchomych do czasu uruchomienia hodowli w nowym miejscu. Słusznie zatem pozwany w apelacji zarzuca niedostatki ustaleń Sądu Okręgowego co do sposobu wykonywania przez powódkę użytkowania nieruchomości po dniu zawarcia porozumienia. Nie można jednak aktualnie wykluczyć, że strony łączył stosunek zobowiązaniowy o charakterze tzw. „spółki cichej”, dopuszczalny na podst. art. 353¹ k.c., o czym mógłby świadczyć fakt, że to powódka zawierała w swoim imieniu umowy kupna wyposażenia hodowli, zwierząt, zatrudniała pracowników, zgłaszała do urzędu skarbowego działalność polegającą na hodowli nerek. To wreszcie wyłącznie na jej rzecz ustanowione zostało prawo użytkowania. Obecnie brak jest wystarczających podstaw do czynienia takich ustaleń. Niemniej w przypadku przyjęcia, że porozumienie między stronami przyjęło właśnie kształt spółki cichej, również za potrzebne uznać należałoby ustalenie treści takiej umowy.

Przyczyny uchylene zaskarżonego wyroku czynią zasadniczo zbędnym odnoszenie się do zarzutów apelacji pozwanego, które w znakomitej części skupiały się na kwestii wzajemnych rozliczeń stron w związku z prowadzoną w formie spółki cywilnej działalnością. Jak już zostało wskazane, charakter i treść łączącej strony umowy, który nie jest przesądzony, może mieć znaczenie dla istnienia i ewentualnie wysokości roszczenia odszkodowawczego przysługującego powódkce. Ustosunkowywanie się zatem obecnie do zarzutów odnoszących się do przepisów

regulujących spółkę cywilną (także w zakresie własności) uznać należy za przedwczesne. Odnośnie do kwestii przedawnienia roszczenia, to winna ona zostać przede wszystkim rozpoznana poprzez pryzmat art. 442¹ k.c. Z kolei zagadnienie treści porozumienia z 25 listopada 2006 r., jego wykonania powinno zostać rozpatrzone w kontekście ewentualnej szkody powódki.

Analogiczna sytuacja zachodzi w przypadku zarzutów podniesionych w apelacji powódki. Dopóty, dopóki nie zostanie ustalona odpowiedzialność odszkodowawcza pozwanego co do zasady, odnoszenie się do wadliwego ustalenia wysokości szkody uznać należy za przedwczesne.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 §4 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd pierwszej instancji winien ustalić, czy istnieją podstawy do przypisania pozwanemu odpowiedzialności odszkodowawczej w kontekście podstawy faktycznej wskazanej przez stronę powodową, przy uwzględnieniu uwag poczynionych powyżej.

Sąd odwoławczy zauważa dodatkowo, że nie została podjęta decyzja procesowa co do apelacji powódki skierowanej przeciwko G. T., która została zarówno cofnięta, jak i nieopłacona.

SSA Marek Boniecki SSA Anna Kowacz-Braun SSA Barbara Górczanowska